

ΠΡΟΒΛΕΙΣ

Του
Παντελή
Καψή

Το κάρο πριν από το άλογο

Η ΔΡΑΧΜΗ πεθαίνει, ζήτω το ευρώ. Ο στρατηγικός στόχος ελετεύχθη - ή αλλιώς πώς καταφέραμε να δάλομε το κάρο πριν από το άλογο. Διότι φυσικά δεν κοιμήθηκαμε Βαλκάνια και ξυπνήσαμε Ευρωπαίοι. Και αυτά για τα δύσκολα τεστ που υποτίθεται ότι περάσαμε καιρός να τα ξεχάσουμε. Η Ολυμπιακή βλέπετε στη χειρότερη περίπτωση να αναγκαστεί να κλείσει. Η ελληνική οικονομία, όμως, δεν έχει αυτή την πολυτέλεια. Και η ένταξη της δραχμής στο ευρώ αυτό ακριβώς σημαίνει: ότι δηλαδή αν δεν καταφέρουμε να ανταγωνιστούμε τους Ευρωπαίους επί ίσοις όροις, τότε στο τέλος τον δρόμο μας περιμένει η χρεοκοπία. Αν, παράδειγμα, για κάποιο λόγο αύριο η ελληνική διομηχανία αντιμετωπίζει προβλήματα ανταγωνιστικότητας, η λύση της διολίθησης της δραχμής - ώστε τα ελληνικά προϊόντα να γίνουν φθηνότερα - δεν υφίσταται πλέον.

Αν δεν ανταγωνιστούμε τους Ευρωπαίους επί ίσοις όροις, μας περιμένει η χρεοκοπία

Ελλάδας αντιμετωπίζει ένα ειδικό πρόβλημα - στη Σύρο ή τη ζώνη του Περάματος λόγω της κρίσης των ναυπηγείων για παράδειγμα - τότε η λύση της έκτακτης επιχορήγησης από τον (ελληνικό) προϋπολογισμό επίσης δεν υφίσταται, μια και κάτι τέτοιο θα σήμαινε διόγκωση του ελλείμματος, αύξηση των επιτοκίων κ.λπ. Με δύο λόγια μετά το ευρώ θα είμαστε στην κυριολεξία μια επαρχία - και η πιο φτωχή - της Κοινότητας. Και το πρόγραμμα σύγκλισης; Καλό και άγιο, πλην όμως αφορούσε τα νομισματικά και δημοσιονομικά μεγέθη - όχι τις πραγματικές επιδόσεις της οικονομίας. Εξ ου και το κάρο πριν από το άλογο. Βασίμως, θα μπορούσέ, βέβαια, να ισχυριστεί κανείς ότι το να περιμένουμε να φτάσουμε πρώτα το επίπεδο των υπολοίπων ευρωπαϊκών χωρών και κατόπιν να επιδιώξουμε την ένταξη στην Οικονομική και Νομισματική Ένωση θα ήταν μια, οικονομικά, πιο επικίνδυνη και, πολιτικά, αδιέξοδη λύση. Εκείνο, ωστόσο, που μοιάζει να μην έχει γίνει και τόσο κατανοητό είναι ο θαυμάσιος της οικονομικής και της πολιτικής εξάρτησης που συνεπάγεται η ένταξη στην ΟΝΕ. Είμαστε έτοιμοι ως κοινωνία να αποδεχθούμε τους κραδασιμούς που συνεπάγεται αυτή η επιλογή; Κάποιοι δείχνουν να πιστεύουν πως η ανυπαρξία εναλλακτικής λύσης αποτελεί ικανή προϋπόθεση. Ωστόσο, μια τέτοια διαδικασία πειθαναγκασμού μπορεί να κρύβει δυσάρεστες εκπλήξεις. Με λίγα λόγια, τα δύσκολα τώρα αρχίζουν...

Του Στάθη

Να ευρώ ή να μην ευρώ;

Με γιγά το νέο ευρωπαϊκό μας νόμισμα, αλλά τι μέλλον μας επιφυλάσσει, άραγε, η εποχή του ευρώ;

ΤΡΙΤΗ ΑΠΟΨΗ

ΜΕΣΑ ΣΤΟΝ ορυμαγδό των συζητήσεων για τα υπέρ και τα κατά, τα πλεονεκτήματα και τα μειονεκτήματα, τις αισιόδοξες ή τις απαισιόδοξες προβλέψεις που η καινοτομία της δημιουργίας ενός ενιαίου παν-ευρωπαϊκού νομίσματος πυροδοτεί, δύο, νομίζω, ερωτήματα αξίζει να συζητηθούν κανείς. Και μάλιστα δύο αλληλένδετα ερωτήματα.

Το ένα: Τι σημαίνει η καθιέρωση του ενιαίου νομίσματος; Μεγαλύτερη υποδούλωση της πολιτικής στα καπρίτσια των αγορών, μεγαλύτερη υποταγή των εθνικών κυβερνήσεων στους υπερεθνικούς ανέμους των χρηματιστηρίων, μεγαλύτερη συρρίκνωση των ορίων ελευθερίας της Πολιτικής, η οποία τα τελευταία χρόνια στενάζει υπό τον ανελεύθερο ζυγό της Οικονομίας; Η, μήπως, όπως οι πιο αισιόδοξοι υποστηρίζουν, ένα ενιαίο νόμισμα δίνει επιτέλους ευρύτερα περιθώρια στην πολιτική και αποκαθιστά κάπως τη διάλυση ανατραπέζια ισορροπία μεταξύ πολιτικής εξουσίας και αγορών;

Τι είναι το ευρώ, δηλαδή; Μέσο απελευθέρωσης της πολιτικής ή μέσο περαιτέρω υποταγής της; Ένα ακόμη δήμα στην κατεύθυνση της φιλελεύθερης έκρηξης, της απελευθέρωσης των αγορών από κάθε πολιτικό καταναγκασμό, αφού μια ευρωπαϊκή κυβέρνηση δεν θα μπορεί πια να ρυθμίζει ούτε καν την εθνική της ισοτιμία, δηλαδή τους όρους του ανταγωνισμού προς τις άλλες ευρωπαϊκές οικονομίες. Μα οι αισιόδοξοι υ-

πλοποιούν ότι το ενιαίο νόμισμα - προϊόν το ίδιο πολιτικής βούλησης και όχι οικονομικής ανάγκης - δίνει επιτέλους τη δυνατότητα, όχι πια σε εθνικό βέβαια, μα σε ευρωπαϊκό επίπεδο, η πολιτική βούληση να περιορίζει των αγορών τις επιταγές, να απαλλαγεί από την κηδεμονία τους και να μην έχει ανάγκη να εξασφαλίζει τη συναίνεσή τους για κάθε δήμα της, επί ποιητή υποτιμήσεως ή ανόδου των επιτοκίων...

Γιατί η έκπτωση των δυνάμεων της κάποτε πανίσχυρης πολιτικής εξουσίας, η πραγματική αδυναμία της να παρεμβεί με «σχέδιο» σε εθνικό ή έστω υπερεθνικό επίπεδο, ώστε να εξασφαλίσει κοινωνική συνοχή, δικαιοσύνη, ισορροπία ή έστω σχεδιασμένη ανάπτυξη, είναι ο βασικός παράγοντας που εξηγεί και τροφοδοτεί όλα όσα συνήθως διεκτραγωδούμε ως συνιστώσα την πολιτική και κοινωνική κρίση των ευρωπαϊκών κοινωνιών: την ανασφάλεια των πολιτών, τη δυσπιστία έναντι της λειτουργίας της πολιτικής, την αναδίπλω-

Του
Παύλου
Τσίμα

ση σε έμφροδες και ξενοφοβες κοινωνικές συμπεριφορές. Και, συνεπώς, η απαλλαγή της πολιτικής από την κηδεμονία των αγορών και από την ανάγκη να εξασφαλίσει την «ψήφο εμπιστοσύνης» τους σε κάθε της μέτρο, είναι όρος αναγκαίος για την υπέρβαση της κρίσης αυτής.

Οι απαισιόδοξοι υποστηρίζουν, λοιπόν, ότι το ευρώ είναι ένα ακόμη δήμα στην κατεύθυνση της φιλελεύθερης έκρηξης, της απελευθέρωσης των αγορών από κάθε πολιτικό καταναγκασμό, αφού μια ευρωπαϊκή κυβέρνηση δεν θα μπορεί πια να ρυθμίζει ούτε καν την εθνική της ισοτιμία, δηλαδή τους όρους του ανταγωνισμού προς τις άλλες ευρωπαϊκές οικονομίες. Μα οι αισιόδοξοι υ-

πλοποιούν ότι το ενιαίο νόμισμα - προϊόν το ίδιο πολιτικής βούλησης και όχι οικονομικής ανάγκης - δίνει επιτέλους τη δυνατότητα, όχι πια σε εθνικό βέβαια, μα σε ευρωπαϊκό επίπεδο, η πολιτική βούληση να περιορίζει των αγορών τις επιταγές, να απαλλαγεί από την κηδεμονία τους και να μην έχει ανάγκη να εξασφαλίζει τη συναίνεσή τους για κάθε δήμα της, επί ποιητή υποτιμήσεως ή ανόδου των επιτοκίων...

Από την απάντηση στο ερώτημα αυτό, εξαρτάται και η απάντηση στο δεύτερο κρίσιμο ερώτημα που, παρεμπιπτόντως έστω, η περί ευρώ συζήτηση θέτει. Αν ο δρόμος προς το ευρώ ήταν ένας δρόμος δημοσιονομικής πειθαρχίας και παραίτησης των ευρωπαϊκών κυβερνήσεων από κάθε φιλοδοξία πολιτικού

σχεδίου για την αντιμετώπιση της ανεργίας, την άμβλυση των κοινωνικών ανισοτήτων και την ενίσχυση της κοινωνικής συνοχής, αν δηλαδή στην περίοδο της εγκυμοσύνης του ευρώ η πολιτική παρατήρηθηκε και από τα μέσα που της είχαν απομείνει για να διευθύνει πολιτικά την οικονομία, η εποχή μετά τα γεννητούρια του νέου νομίσματος, θα μπορούσε να επιτρέψει μια αντιστροφή προτεραιοτήτων;

Θα μπορούσε δηλαδή το νέο, ενιαίο νόμισμα να ελευθερώσει τα χέρια της πολιτικής εξουσίας από την κηδεμονία των αγορών, ώστε να διαπραγματευθεί το νέο κοινωνικό συμβόλαιο που είναι ολοφάνερο ότι βρίσκεται στην ημερήσια διάταξη των Ευρωπαϊκών Κοινωνιών, να αντιμετωπίσει το πρόβλημα της κοινωνικής συνοχής και να ανακαλύψει μια νέα κοινωνική αλληλεγγύη, σε ευρωπαϊκό επίπεδο;

Τι είναι το ευρώ; Μέσο απελευθέρωσης της πολιτικής ή μέσο περαιτέρω υποταγής της;